

ВИЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ ПРИДАТНОСТІ ҐРУНТІВ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Н. В. Комарова, аспірантка
Інститут агроекології і природокористування НААН

У роки науково-технічного прогресу земля перетворилася з системи, що контролюється природними факторами, в систему, яка працює під сильним впливом антропогенних факторів. Сотні тисяч гектарів поглинають яри, багато земель відводиться під будівництво, страждає від техногенного забруднення та інших шкідливих процесів. З втратою гумусу та розвитком ерозії визначилась чітка тенденція в погіршенні водно-фізичних властивостей ґрунту, які часто виступають обмежувальними факторами його родючості.

Особливо це проглядається в ґрунтах які довгий час інтенсивно використовуються. Необхідність екологізації землеробства виникла як реакція на широкомасштабну деградацію і забруднення навколишнього природного середовища. Сільськогосподарське виробництво України характеризується незначним обсягом та асортиментом екологічно безпечної продукції. Однак, природно-кліматичний та ресурсний потенціал держави дає можливість займати провідне місце серед виробників органічної продукції.

Органічне виробництво продукції – це виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб, які при виробництві продукції не застосовують хімічних добрив, пестицидів, гербіцидів, генетично модифікованих організмів, консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва застосовують методи, принципи та правила визначені Законом України «Про виробництво та обіг сільськогосподарської продукції та сировини» для отримання екологічно чистої продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів.

Органічне виробництво є одним із перспективних напрямів розвитку агропродовольчого сектору України та офіційно визнано пріоритетом державної аграрної політики. Нині в Україні намітилася

позитивна динаміка збільшення площ сільськогосподарських угідь, зайнятих під органічним виробництвом.

У Законі України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” [2] наголошується, що оцінка придатності земель (грунтів) для виробництва органічної продукції повинна проводитися територіальним органом центрального органу виконавчої влади за спеціально затвердженими висновками відповідних наукових установ, науково-дослідних інститутів, лабораторій якості та безпеки продукції АПК.

Рис. 1 Органічна карта України станом на 1.06.2016 р

Оцінка стану ґрунтів сільськогосподарських угідь є важливим етапом у процесі переходу підприємства на органічне виробництво продукції [1].

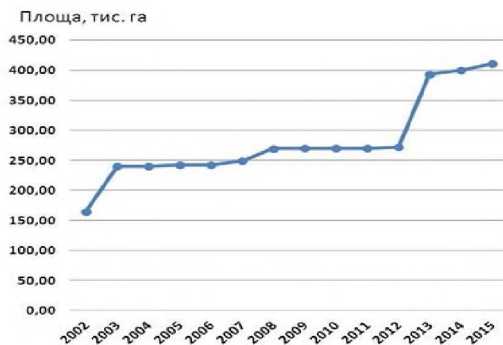

Рис. 2. Динаміка зростання площі органічних сільськогосподарських угідь в Україні станом на 2002–2015 роки

В даний час оцінка ґрунту за показником її впливу на ріст і продуктивність рослин вважається недостатньою. Для його характеристики необхідно залучати більш широкий комплекс показників та критеріїв, що знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності між собою. Якісний (здоровий) ґрунт повинен, поряд із забезпеченням продуктивної складової, зберігати якість навколишнього середовища і не загрожувати здоров'ю людей.

Однією з цілей органічного виробництва є підтримання і розвиток якості ґрунту, його родючості. Це забезпечується залежністю фермера від нього і, навпаки, стан ґрунту залежить від фермера та обраного ним методу господарської діяльності [3].

Для виявлення придатних до органічного землеробства сільськогосподарських угідь необхідна їх оцінка у спеціалізованій лабораторії. За результатами лабораторного аналізу визначаються фізичні, хімічні та біологічні властивості ґрунту, забрудненість важкими металами, радіонуклідами, пестицидами, нітратами. Потім ці результати наносяться на карту, що дозволяє виробникам визначитися з технологічними особливостями процесу виробництва.

На сьогодні районування території України щодо її придатності до вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції було здійснено В.І. Кисілем [4]. Так, регіони України поділяються на непридатні, обмежено придатні та придатні для ведення органічного виробництва.

Рис. 3 Придатність території України для вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції

Отже, практика ведення сільського господарства в Україні свідчить про зниження врожайності та валових зборів продукції рослинництва. Про це свідчить про відсутність системного підходу:

- врахування погодних умов;
- ґрунтової родючості, т;

- технології обробітку сільськогосподарських культур за територіями;

- дотримання сівозміни та відновлення родючості ґрунту.

Тому є необхідність диференційованого використання природних і біологічних ресурсів землеробства в умовах зростаючого дефіциту вологи та ґрунтової родючості.

Підвищення рівня екологічної стійкості земельних ресурсів можливе через оптимізацію їх структури в системі агроекологічного районування, яке, на нашу думку, являє собою територіальну диференціацію з урахуванням ресурсів сільськогосподарського виробництва та стану природного середовища з метою виявлення шляхів і методів стабілізації та покращення екологічної ситуації на тій чи іншій території.

Список літератури

1. Kristiansen Paul Organic Agriculture: A Global Perspective / Paul Kristiansen, Acram Taji, John Reganold // CABI, 2006. –320 p.

2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини:[Закон України від 03.09.2013 № 425–VII].[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/425-18>

3. Оцінка придатності ґрунтів України для органічного землеробства за вмістом мікроелементів / А. І. Фатєєв, К. Б Смірнова, Д. О. Семенов [та ін.] // Вісник аграрної науки, №4 (14). – К.: Аграрна наука, 2014.–С. 5 – 9 .

4. Кисіль В. І. Біологічне землеробство в Україні: проблеми і перспективи / В. І. Кисіль. – Харків : Штрих, 2000. – 161 с.